

Ζητηθῶ τῶν ἀνθρώπων σώματι, ἅπαξ μὲν ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ δευτέρον ἐπὶ τῶν Σοδομιτῶν, μὴ ἐνεγκαύτων τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ξένους βιασαμένων τρίτον ἐπὶ τῆς μισητῆς Αἰγύπτου τῆς λαχούσης ἀνδρα τὸν Ἰωσήφ, σιτομετροῦντα πᾶσιν, ἵνα μὴ διαφθαρέσι λιμῶ· ἀλλ' οὐκ ἤνεγκε τὴν εὐτυχίαν, εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐξυβρίσασα· οἰκέτις δὲ ἐκβαλοῦσα τὴν ἑαυτῆς δέσποιναν, ἢ ἐξ ἑδνῶν ἐκκλησία, ἢ δούλη οὖσα καὶ ξένη τῶν ἐπαγγελιῶν, τὴν εὐγενίδα καὶ κυρίαν συναγωγὴν ἐκβαλοῦσα, γέγονε κυρία καὶ νύμφη Χριστοῦ.—Διὰ πατρός, καὶ υἱοῦ, καὶ ἀγίου πνεύματος σείεται πᾶσα ἡ γῆ· τὸ τέταρτον οὐ δύναται φέρειν· ἤλθε γὰρ τὸ μὲν πρῶτον διὰ νομοδιδασκάλων· δευτέρον δὲ διὰ προφητῶν· τρίτον διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἑαυτὸν φανερῶς ἐπιδεικνύς· τέταρτον κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν ἐρχόμενος· οὐ τὴν δόξαν σύμπασα κτίσις οὐ μὴ βασταῆξ.

vile est, regnavit in corpore hominum mortali, semel quidem diluvii tempore: iterum apud Sodomitas qui terrae fertilitate non contenti, hospitibus quoque vim faciebant: tertio denique in exosa Aegypto, quae nacta virum Iosephum, cunctis triticum distribuentem ne fame perirent, non tulit sapienter felicitatem suam, filios Israhelis iniuria adficiens. Ancilla vero expellens dominam, ecclesia ex gentibus est, quae ancilla cum esset et extranea promissionibus, nobilem et dominam synagogam eiciens, facta est domina et sponsa Christi.—A Patre et Filio et sancto Spiritu terra universa concutitur. Quartum ferre non potest. Venit primo per legislatores: secundo per prophetas: tertio per evangelium ipse semet palam ostendens. Quarto iudex vivorum et mortuorum veniet, cuius gloriam universa creatura ferre non poterit.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ.

Cap. I. 4.
A. f. 4. a.
Pelt. lat. p. 90.

ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ. Τοὺς μὲν ἀδεεῖς φησὶ καὶ τὴν διάνοιαν ἀπρόληπτους, φρονίμους ποιήσειε· νῦν γὰρ τὴν φρόνησιν πανουργίαν ὀνομάζει· τοὺς δὲ ἔτι νέους καὶ διὰ τοῦτο παιδεύσεως χρῆζοντας, σοφοὺς καταστήσειεν, ὃ ταύτῃ τῇ βίβλῳ προσέχων τὸν νόον κατ' ὃ θεῖ· διὰ γὰρ τοῦτο τὴν αἰσθησιν πρὸ τῆς ἐνοίας ἔταξεν, ἵνα καὶ τὸν ἀρμοδιώτερον τρόπον ὑποδείξῃ τῆς τῶν νέων διδασκαλίας· ὅτι περ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ τὴν διάνοιαν ἀναχθέντες, ἔσονται σοφοὶ καὶ αὐτοί· ἀλλ' ἐπειδήπερ ἀκάκων καὶ νέων ἐμνήσθη, ἵνα μὴ παρὰ τῶν ἐν ἀκμῇ τοῦ τε φρονεῖν καὶ τῆς ἡλικίας καταφρονηθῇ, ὡς νέων ἐστὶ καὶ μειρακίων παιδευτήριον ἦδε ἢ βίβλος.

ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ. Incautos, inquit, et improvidam mente homines faciet prudentes: namque astutiam hoc loco dicit pro prudentia. Adhuc autem adolescentulos, ideoque institutione egentes, sapientes reddet, si quis huic libro mentem ut par est intendet. Ideo enim sensum cogitationi praemisit, ut convenientiorem locum ostenderet adolescentulorum institutionis: quia a sensibus ad intellectualia mentem provehentes, ipsi quoque fient sapientes. Sed quia innocentium et adolescentium fecit mentionem, cavet ne ab iis, qui in prudentiae atque aetatis flore sunt, liber hic spernatur, tamquam adolescentium ac puerorum magisterium.

v. 10.
A. f. 7. a.
Pelt. lat. p. 49.

Παιδευτῆς ὁ παροιμισιαστῆς, καὶ τῆς τῶν νέων στοχαζόμενος ἔξεως, ἐν ἀπαγορεύσει τῆς μαιφονίας, εὐ πρότερα τίθησι τὰ δοκῶντα ἐξ αὐτῆς περιγίνεσθαι κέρδη, ὡς ἂν μὴ λάθῃ διῶν ἀπτρέπει τὸν φόνον, μᾶλλον προτρεπόμενος· ἀλλὰ πολλὰ τὰ ἐκ ψιλῆς τῆς προσηγορίας ἀπτρέποντα τὸν ἀκούοντα προθεῖς, ὅψε ποτε ἐπάγει τὰ ἀπὸ τῶν τοιούτων τοῖς τοιούτοις περιγινόμενα κέρδη· μὴ ὑπόσχῃς εὖν τὴν ἀκὴν ἀσεβῶν διδάγματα· σκόπησον γὰρ πρότερον, ἐφ' οἷαν σε κοινωνίαν προτρέπονται, καὶ τίνων ἐργάτην γενέσθαι παρακαλοῦσιν· εὐ γὰρ ἐπὶ περὶαν ὀνήσιμον ἄγουσιν, εὐκ ἐπ' ἐργασίαν ἐλευθέρως προσήκουσαν, ἀλλ' ἐκχυσιν αἵματος, καὶ τούτου δικαίου, οὐκ ἀφορμὴν δεδακότες, εὐ λύπης αἰτίαν παρεσχηκότος, ὡς καὶ αὐτοὶ συνομολογῶσι καὶ λέγουσιν· ἔλθε μεθ' ἡμῶν, κοινωνήσων αἵματος, κρῦψωμεν εἰς γῆν ἀνδρα δικαίου.

Puerorum institutor, hic proverbiorum auctor, et adolescentium divinsans indolem, dum a caede deterret, haud prima statim ponit quae illinc videntur confieri lucra, ne incautus dum dehortatur, ad caedem potius impellat: sed multis praemissis quae vel solo nomine audientem detertere possunt, sero demum addit ea quae improbis ab eiusmodi criminibus lucra accedunt. Ne praebeas itaque aurem impiorum magisterio: immo in primis expende ad quamnam te sodalitatem invitent, et quae agere suggerant. Non enim ad utilem vitae rationem trahunt, nec ad opus liberis hominibus dignum, sed ad sanguinis effusionem, et quidem iusti, nec occasionem facinori praebentis, nec molestiam alicui creantis; ut et ipsi confitentur, dum aiunt: veni nobiscum; particeps esto sanguinis; obruamus sub terra hominem iustum.

Cap. VI. 6.
A. f. 31. a.

Ὅστε μὴ πρόφασιν ἔχειν τὸν ὀκνηρὸν εἰς ἀσθένειαν καταφεύγειν, παρέλαβε ζῶον ἀσθεν-

Ne piger praetextum obtendat infirmitatem suam, sumit exemplum de infirmo animali,

et tamen ob operae sedulitatem laudato : et cuius non solum utile est opus, sed mirabile ac sapiens : emendat enim naturae defectum, artis sollertia, seque fortioribus anteponebat. Vel, per fornicatam quidem practicam videtur inuere vitae rationem; per apem vero rerum contemplationem, quam puri aeque ac impuri, sapientes et insipientes, ad animae sanitatem referunt.

Opus naturale nostrum, veritas atque virtus. Sicut ergo qui relictis agriculturae laboribus vagatur, ita etiam hic doctrinam vitaeque regulam omittens, et vias ad rectitudinem ducentes, vanum laborem exantlat.

Quoniam qui iustitiam operatur, ex Deo est; Deus autem vita est; impius vero tendit ad mortem, quae vitae contraria est. Vel quia omni studio impius ad propriam mortem decurrit.

Nonnullorum dissipatio, fit redituum accessio, Deo illis addente ceu fidelibus oeconomicis alias opes. Aliorum autem cocervatio, fit causa deminutionis. Neque id tamen in cunctis accidit, ne virtus fiat coacta Ceterum qui in corpus congregat, corruptionem parat.

Pati iniuriam mavult, quam inferre. Dominus gloriatio eius est, vindexque eius fit, puniens qui illum inique laedunt.

Affectiones eius utpote absurdas, desideria non voluntates appellavit, quas inertes dicit; ne si forte voluptaria optaret, etiam ad honesta torpens, necaretur.

Ne temere testimonium dicas apud magistratus, qui aliquid rescire volunt: nam si res aliter apparuerit, ad te debitum recidet quod non poteris solvere. Nemo enim pro alio bonus, sed sibi soli vix sufficiet. Exigent certe, quae tu sponderis, magistratus. In moralibus, opera exigitur: in intellectualibus recte de Deo et mundo opinandum est. Quae nisi fiant, auferent operimentum tuum, et spiritualium virium tuarum solamen. Nam latera, vires significant. Sicut apud Iobum de diabolo: latera eius aenea, id est vires vocis ministratae. Montes Sionis latera aquilonis. Sancti montes sunt Sionis et latera eius, sive virtutes, oppositae boreae. Vel sic: qui olim erant latera boreae, nunc Sionis montes sunt.

Invidium dicit hominem illiberalem, et divinae scripturae contemptorem. Cave igitur ne cum hoc mediteris de sacrae scripturae

νές διὰ τῆς ἐργασίας ἐπαινούμενον· εὐ γὰρ δὴ τὸ χρήσιμον μόνον ἔχει αὐτῆς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὸ θαυμαστόν καὶ σοφόν· διωρδῶσατο γὰρ τὸ τῆς φύσεως ἑλλιπέος τῆ τῆς τέχνης σοφία, καὶ τῶν ἰσχυρῶν προτιθέεται· ἢ διὰ μὲν τοῦ μύρμηκος, τὴν πρακτικὴν ἔσκει δηλοῦν ὄδόν· διὰ δὲ τῆς μελίττης, τὴν τῶν ὄντων θεωρίαν, ἣν τινα καθαρὸν καὶ ἀκάθαρτον, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς υἰεῖαν προσφέρονται.

Ἡμῶν γὰρ ἔργον κατὰ φύσιν ἢ ἀλήθεια καὶ ἢ ἀρετὴ ὡς εὖν ὁ τοὺς πόνους τῆς γεωργίας ἀφείς πλανᾶται, οὕτως καὶ οὗτος καταλιπὼν τὴν διδασκαλίαν καὶ πολιτείαν, καὶ τὰς ἐπὶ εὐθεΐαν φερύσας ὁδοὺς, μάταιον πόνον ἀντλεῖ.

Ἐπεὶ ὁ παιὼν τὴν δικαιοσύνην, ἐκ θεοῦ γέγενεν, ὁ δὲ θεὸς ζωὴ ἐστίν, ὁ δὲ ἀσεβὴς διώκεται εἰς θάνατον τὸν τῆς ζωῆς ἐναντίον· ἢ ὅτι πᾶσα ἡ σπουδὴ τῷ ἀσεβεῖ καὶ ὁ ὁρῶς πρὸς θάνατον ἑαυτοῦ ἐστίν.

Τῶν μὲν ὁ σκερπισμὸς, προσόδου ὑπόθεσις γίνεται, τοῦ θεοῦ προστιθέντος αὐτοῖς ὡς πιστοῖς αἰκονόμοις ἕτερα χρέματα· τῶν δὲ ἡ συναγωγὴ, ἐλαττώσεως· εὐ συμβαίνει δὲ ἐπὶ πάντων, ἵνα μὴ ἀναγκαστὸν γένηται ἢ ἀρετὴ καὶ ἄλλως δὲ, ὁ μὲν εἰς τὸ σῶμα, φθέραν.

Ἀδικηθῆναι γὰρ οὐκ ἀδικῆσαι αἰρεῖται· ὁ δὲ κύριος καυχῆμα αὐτοῦ ὢν, ἐκδικητὴς αὐτοῦ γίνεται, τιμωρούμενος τοὺς ἀδικούντας αὐτόν.

Τὰς ἔξεις αὐτοῦ ὡς ἀλόγους εὐσας, ἐπιθυμίας εὐ βουλήσεις ἐκάλεσεν, ἃς ἀκινήτους εἶναι φησί, μήποτε δὲ τῶν ἡδέων ἐπιθυμῶν, καὶ πρὸς τὸ καλὸν ὀκνῶν ἀναιρεῖται.

Μὴ μαρτύρει προπετῶς διδασκάλους περὶ τινῶν βουλομένων μαθεῖν· ἀλλοίον γὰρ ἐκείνου φανέντος, ἐπὶ σὲ τὸ χρέος ἤξει μὴ δυνάμενον ἀποτίσαι· οὐδεὶς γὰρ ὑπὲρ ἄλλου ἀγαθός· ἑαυτῇ γὰρ μόγις ἀρκέσει ἀπαιτησσοσι δὲ εἰς ἐνηγγυήσω διδασκαλίαι· ἐν μὲν ἡθικαῖς, πράξεις· ἐν δὲ γνώσεσιν, ὀρθῶς περὶ θεοῦ καὶ κόσμου νοεῖν· ὢν μὴ ἀπειδομένων, λήψονται τὸ σκέπον καὶ διαναπαύου τὰς ψυχικάς σου δυνάμεις· αἱ γὰρ πλευραὶ, θυλάμειος ἐμφαντικά· ὡς καὶ ἐν τῷ Ἰὼβ περὶ τοῦ διαβόλου, αἱ πλευραὶ αὐτοῦ, πλευραὶ χαλκίαι· ταυτέστι δυνάμεις φωνῆς διάκονοι. ὄρη Σιών τὰ πλευρὰ τοῦ βερόβ· εἰ ἄγιοι ὄρη εἰσὶ τῆς Σιών, καὶ πλευραὶ αὐτῆς· ἦτοι δυνάμεις ἀντικείμεναι τῷ βερόβ. Ἡ οὕτως· εἰ πάλαι ὄντες πλευραὶ τοῦ βερόβ, νῦν εἰσὶ τῆς Σιών ὄρη.

Βάσανον τὸν μικροπρεπῆ καὶ τὴν θεῖαν γραφὴν ἐξευτελιζόντα φησί· μὴ συσκέπτου εὖν περὶ θεωρημάτων γραφῆς τῷ τοιούτῳ, μηδὲ ἀποκαλύ-

Cap. IX. 12.
A. f. 45. b.

Cap. XI. 19.
A. f. 53. b.

v. 24.
A. f. 54. a.

Cap. XIX. 11.
A. f. 81. b.

Cap. XXI. 25.
A. f. 89. a.

Cap. XXII. 26.
A. f. 94. b.

Cap. XXXIII. 5.
A. f. 96. b.

ψῆς αὐτῆ τὰ μυστικά τῆς γραφῆς· τῷ γὰρ ἑτεροδόξῳ καὶ κακοδιδασκάλῳ οὕτε μεταδιδόναι δεῖ τῶν ἁγίων λόγων, οὕτε μετέχειν τῶν αὐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ παραδείγματος τῆς πείσεως τῆς τριχῆς, τοὺς τῶν ἑτεροδόξων λόγους δηλαῖ, δηλητήρια μᾶλλον ὄντας ἢ τροφάς· ἐξεμέσει γὰρ αὐτὸν καὶ λοιμανεῖται· ἐντεῦθεν δείκνυται ὅτι οὐ περι αἰσθητῶν δείκνυται τὰ λελεγμένα, περὶ δὲ λόγων καλῶν.

Cap. XXIII. 32.
A. f. 99. b.

Καθάπερ γὰρ ὑπὸ ὄψεως δηχθεῖς, εὐθείως μὲν οὐκ ἔχει τὴν αἰσθησιν τῆς οὐννης, ὕστερον δὲ ἀπολείται, οὕτως καὶ ἐνταῦθα· ὁ δὲ κεράστης ζῶν πονηρότατον, ἀπεκρύπτων μὲν αὐτῷ τὸ σῶμα πᾶν ἐν ταῖς ψάμμαις, ἀνω δὲ νεύοντα καταλιμπάνων τὰ κέρατα, ἅπερ ὡς ἐπὶ σκωλήκων σαλεύων τὰ τοῦτοις ὡς τροφήν προσέχοντα διαφθείρει ζῆνα.

v. 34.
ibid.

Ὁ παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας περιφερόμενος, ναυαγήσει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· χωρεῖ γὰρ εἰς βυθὸν ταιούτος· οὐκ ἐπινοήσεται χωρὶς εἰσάκων, προσβόλεις προσαράτων καὶ πέτραις δόγμασιν ἄλλοτρίαις· καὶ κατακίεσται ἐννεῶν καὶ λέγων· δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ὅτι τὴν καλλίστην διδασκαλίαν μαθὼν, οὐ προσείχον, ἀλλὰ τῆς εἰς ἀπώλειαν φερύσης ἐφρόντισα.

v. 35.
B. f. 100.

Μετανοῶντος ἐφ' οἷς ἠσέβησεν ὑπέκειται πρόσωπον· οὕτως εἰρησθαι νομίζω καὶ τὸ, ὃ γὰρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω, ἀναισθητῶν πρὸς τοὺς αἰκισμοὺς αὐτῶν· ἠγνόουν, φησὶν, ἀσεβῶν ὅτι μὴ σώζειν αἶθεν ἀσέβεια· τὴν δὲ σοφίαν σώζειν μαθὼν, ἔγνω· ὡς πρὸς τῶν ἀσέων ἀναισθητῶς ἐτυπτόμην δογμάτων· ἀπηληγῶς οὖν, πότε γίνεται ὄρθρος ἠγνόουν, ἀνατέλλοντός μοι τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, ἵνα ζητήσω μετὰ τίνων συνελουσόμενος.

Cap. XXIV. 3.
A. f. 100. b.

Ὁ σοφὸς ἄνθρωπος συμπληροῦται καὶ κομῆται θεωρητικῶ καὶ πρακτικῶ βίῳ· σοφία, τῇ γνώσει· συνέσει, τῇ ἐπιστημονικῇ ἔξει· αἰσθήσει, τῇ πράξει.

Vulg. XXX. 21.
A. f. 112. a.

Μετατίθεται τὰ ἔθνη· σεισμὸν γὰρ νῦν οὐ τὸν κλονεὺν φησὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς καθεστῶσης πολιτείας· τὸ δὲ τέταρτον, αἱ μαρμαρυγαὶ τοῦ φωτός τῶν ἐξ ἔθνων βαρεῦσι τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὀφθαλμοὺς, οὐ δυναμένους ἐνατενίζειν αὐτῇ.

v. 24.
A. f. 113. b.

Ἐλάχιστα ἐπὶ τῆς γῆς οἱ προσελθόντες Χριστῷ· τὰ γὰρ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ μωρὰ ἐξελέξατο· οἱ σοφώτεροι εἰσὶ τῶν σοφῶν καὶ μέγιστοι ἐν οὐρανοῖς· οὗς διδάσκει ὁ κύριος ἐργάζεσθαι ἕως ἡμέρας ἐστί· καὶ λευκαὶ εἰσὶν αἱ χῶ-

sensibus, neque ei reveles scripturae arcana. Namque heterodoxo et malo magistro haud communicare oportet sanctas litteras, neque partem cum eo habere. Exemplo autem potati pili, heterodoxorum sermones denotat, qui venena sunt potius quam alimenta: namque his vescentem, vomere potius facient, et corrumpent. Hinc patet, non de materiali convivio dici haec, sed de sermonibus bonis.

Sicut enim a serpente percussus haud ilico sensum doloris experitur; ita heic etiam. Cerastes autem animal improbissimum, totum suum abscondit in arenis corpus, cornibus tantum superextantibus, quae vermium instar commovens, animalia quae ad pastum veluti accedunt, invadens perimit.

Qui omni vento doctrinae circumfertur, naufragium in futuro saeculo patietur. Ruit enim heic in abyssum, nec innatat carens gubernaculo, in extantes petras impingens dogmatum extraneorum. Deinde iacebit meditans dicensque: iustum iudicium Dei, quia cum optimam didicissem doctrinam, in ea non substi, sed eius quae ad interitum ducit fui studiosus.

Poenitentis eorum quae peccavit, proponitur persona. Hoc sensu dictum quoque illud fuisse puto: quod operor, non cognosco; obduratus ad illorum flagella. Dum impie agerem, inquit, nesciebam, ab impietate non conferri salutem. Attamen sapientiam esse salutiferam non ignorabam. Interim irreligiosis dogmatibus sine sensu pulsabar. Ergo stupore oppressus, quandonam mane fieret nesciebam, et sol mihi iustitiae oriretur, ut quaererem qua in societate deinceps essem futurus.

Homo sapiens perficitur atque exornatur theoretica simul et practica vita: sapientia, ut Dei agnitione: prudentia, ut exercitato animi habitu: sensu, ut praxi.

Transfert gentes. Nam terrae motum nunc nequaquam concussionem dicit terrae, sed praesentis vitae eversionem. Quartum autem, nimirum splendor lucis laedunt gentilium infirmos terrigenarum oculos, qui in illos intendere aciem nequeunt.

Minimi in terra sunt qui ad Christum accedunt (namque infirma mundi et stulta elegit) qui sapientibus sapientiores sunt et maximi in caelis; quos monet Dominus operari quamdiu dies est. Et, albae sunt regiones ad

messem. Et, parate alimoniam ante venturam irae hiemem. Symbolum vero sunt choerogrylli fidelium in vitae petra Christo habitantium. Quae autem intellectualis Pharaonis regnum destruxit ecclesia ex gentibus conflata, locustae propter hominum contemptum comparata, ducatu eius contra artificia diaboli militat, et Aegyptiorum labores difflat. Idem vero ex ethnicis populus, voce absonus, veluti stellio, id est mentem confusam gerens, barbarum idioma loquens, quia tamen virtutibus innititur, in caelorum regno incolatum tenebit.

Absque rege est locusta; nam ne haec quidem, aequae atque apes, ducem habet; sed unaquaeque sibi dux: quia sponte quisque sua moventur, qui supra terrena se extollentes ad propositam iter faciunt vitam.

Cum accedis ad virtutem Deique agnitionem, isagogicum magisterium quaere. Nam postquam lacte potatus fueris, idque satis digresseris, erit tibi cibus solidus. Sin elementis omissis, ad perfectiora violenter irruperis, animae mortem pro esca invenies.

Seito, inquit, quod qui committit gloriam stulto, principatum, aut dynastiam, idem facit ei qui ligans in funda lapidem, et in altum iactans, sibi et aliis hac vana ostentatione male facit.

Fraudulenti heterodoxorum sermones suasoria vi penetrant in simpliciorum animas.

Rogat nos Satanas modo impuris cogitationibus nos titillans, et voluptatis mollitie atrahens: modo etiam articulata si victus fuerit vocem emittens: cui resistendum est, bellum inexpiabile contra nos habenti.

Anima munda, divinae scientiae confidens, aut ea fruens, externas litteras non ut alimoniam sed ut bellaria sumit. Impura autem anima, falsam etiam scientiam, veram existimat.

Hypocrisis eius, qui in indumentis ovium lupus est, reprehende. Nam contumeliosus adversus veritatem, alienis ovibus nocet. Vel, reliquias virtutum ac scientiae ab iis tolle, qui male eisdem utuntur.

Qui peccatum suum celat, non ut poeniteat, sed ut clam peragat, hic bono non utetur successu, sed male semper vitam deget. At ille qui ad poenitentiam confessionemque venerit, misericordiam consequetur.

1) Animadvertite testimonium pro peccatorum confessione.

ραι πρὸς θερισμόν. καὶ ἐτοιμάζεσθε τὴν τροφήν πρὸ τοῦ μέλλοντος τῆς ἔργης τοῦ χειμῶνος· σύμβολον δὲ αἱ χειρογύλλιοι τῶν κατακύντων πιστῶν ἐν τῇ τῆς ζωῆς πέτρᾳ τῷ Χριστῷ· ἡ δὲ τὴν τοῦ νοσητοῦ Φαραὸν ἀδειήσασα βασιλείαν, ἐξ ἔθνῶν ἐκκλησία, ἀκρίδι διὰ τὸ πρὸς τῶν ἀνθρώπων μὲν καταφρονεῖσθαι παραβαλλομένη, τῷ αὐτοῦ κελύσματι κατὰ τῶν μεθεδίων στρατεύει τοῦ διαβόλου, καὶ τοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀφανίζει πόνους· ὁ αὐτὸς δὲ ἐξ ἔθνῶν λαὸς φωνῆν ἀσημεν, ὡσπερ ἀσκαλαβάτης, τούτεστι συγκεχυμένη νόησιν, καὶ ἀγροικον λόγον προϊέμενος, ὅταν ἀρετῶν πράξεις ἐπερεΐδεται, ἐν τῇ τῶν σὺρανῶν βασιλείᾳ τὴν εἰκῆσιν σχήσει.

Ἀβασιλευτος ἡ ἀκρίς· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸν ἡγούμενον ὡς αἱ μέλιται, ἀλλ' ἐκάστη ἐαυτῇ ἡγείται πρὸς τὸ ἀσυμφώνως κινεῖσθαι αἱ πραιρέσει κομφιζόμενοι τῶν γῆινων, καὶ εἰς τεταγμένην ὁδεύοντες τὴν ζωὴν.

Προσερχόμενος ἀρετῇ καὶ γνώσει, τὸν εἰσαγωγικὸν ζητεῖ λόγον· ποσειδ γὰρ ὡς γάλα, καὶ περσειδ, ἔσται σοι στερεὰ τροφή· ἐὰν δὲ τὰ στοιχειώδη ὑπερβάς τῆς τελειοτέρης προσβιάσῃ, θάνατον ψυχῆς ἀντὶ τροφῆς εὐρήσεις.

Γίνωσκε γὰρ φησιν ὅτι ὁ ἐγχειρίζων δέξαν ἄφρονι, ἀρχὴν καὶ δυναστείαν, ὅμοιός ἐστι τῷ ἀποδεδωμένῳ λίθῳ ἐν σφενδόνῃ, αὐτὸν τε κομφίζων, καὶ ἕτερος δι' αὐτοῦ κακοποιῶν τῇ τούτων ἀλαζονείᾳ.

Οἱ ἀπατηλαὶ τῶν ἑτεροδόξων λόγοι διὰ πειθανόητος εἰσδύνουσιν εἰς τὰς τῶν ἀφελεστέρων ψυχὰς.

Δέεται ἡμῶν ὁ σατανᾶς ποτὲ μὲν διὰ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν γαργαλίζων ἡμᾶς καὶ τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς ἐπισπόμενος· ποτὲ δὲ καὶ φωνῆν οὕτως ἑναρθρον, ὡς ἡττηθεὶς προϊέμενος· ὧ ἀντιστατέον ἀσπυδον τὸν πρὸς ἡμᾶς ἔχοντι πόλεμον.

Ψυχὴ καθαρὰ, θείας γνώσεως κατατολμῶσα ἢ κατατρυφῶσα, τοὺς τῶν ἔξω λόγους, οὐχ ὡς τροφήν, ἀλλ' ὡς χαρίεντας μόνον προσίεται· ἀκάθαρτος δὲ, καὶ τὴν ψευδῶν μὲν γνῶσιν ἀληθῆ νομίζει.

Ἐπόρισιν τοῦ ἐν ἐνδύμασι προβάτων λύκου ἔλεγε· ὑβριστῆς γὰρ ὢν τῆς ἀληθείας, τὰ ἀλλότρια λυμαίνεται πρόβατα· ἢ τὰ τῶν ἀρετῶν λείψανα, καὶ τῆς γνώσεως τῶν κακῶς αὐτοῖς χρωμένων λάμβανε.

Ὁ κρύπτων τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν οὐκ ἐπὶ τῷ μεταγνώσει, ἀλλ' ἐπὶ τῷ λανθάνοντα πράττειν, οὕτως οὐκ εὐδοκῆσεται, ἀλλ' αἰεὶ κακῶς ὁδεύσει τὸν βίον· ὁ δὲ εἰς μεταγνώσιν ἐρχόμενος καὶ ἐξομολογούμενος 1) εὐδοκῆσεται.

V. 17.
A. f. 114. a.

V. 32.
A. f. 117. a.

Cap. XXVI. 8.
A. f. 121. a.

V. 22.
A. f. 125. b.

V. 23.
A. f. 126. a.

Cap. XXVII. 7.
A. f. 127.

V. 12.
A. f. 128. a.

Cap. XXVIII. 13.
A. f. 131. b.

Cap. XXIX. I.
A. f. 133. b.

Ὁ μὲν γὰρ ἐλέγχων ἰᾶται· ὁ δὲ σκληροτρά-
χλος ὑβρίζων, οὐκ ἰᾶται, ἀλλὰ κατασχύνων
ἔρεθίζει.

v. 3.
A. f. 134. b.

Ὅς παιμαίνει ἐμπαθεῖς λογισμούς, ἀπόλλυσι
τὸν πνευματικὸν πλοῦτον.

v. 19.
A. f. 136.

Ῥέπων γὰρ πρὸς κακίαν, οὐχ ὑπακούεται
λόγοις ἀλλ' ἢ τιμωριῶν ὡς Φαραώ.

v. 21.
ibid.

Ὁ σπαταλῶν ἀμαρτάνει, καὶ δούλος ἐστὶ τῆς
ἀμαρτίας, ὑστερον δὲ ἐν αἰσθήσει γινόμενος,
οἱ κακῶν ἐστίν, ὀδυνηθήσεται.

vulg. XXXI. 10.
A. f. 37. b.

Γυνὴ ἐν παροιμίᾳ, ἡ σοφία, καὶ ἡ ἐκκλησία,
καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν ψυχὴ· ἀνδρεία δὲ, ἡ τῶν ἀν-
τικειμένων κρατεῦσα.

v. 14.
B. f. 38. a.

Οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς σοφίας κατασταθέντες διδά-
σκαλοι, τοὺς πολυτίμους ἐμπιπτόμενοι μαργαρί-
τας, οὐκ ἐκ μόνων τῶν καινῶν ἐνοιῶν, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἐναντίων.

FINIS APOLLINARIS.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Cap. I. 4.
A. f. 3. b.
B. f. 10. b. qui
est Ottob. 117.

Παιδίω δὲ νέω φησίν, οὐ τοῦ ἔξω ἀνθρώπου,
ἀλλὰ τοῦ ἐντὸς, σωματικὴν δίδωσιν αἰσθησίν·
συνεπιγενεῶνται γὰρ ἡμῖν αἱ σωματικαὶ αἰσθή-
σεις· ἐπειδὴ δὲ διπλοῦς ὁ ἀνθρώπος κατὰ Παῦ-
λον, καὶ παιδικὴ τις ἐστὶ κατάστασις τῆς ψυ-
χῆς, καὶ ἀκαματιστὴ, καὶ πρεσβυτικὴ· οἱ γοῦν
ἐν Κερίνθῳ οἶα νήπια ἔτι ἐδέοντο γάλακτος τῆς
εἰσαγωγικῆς τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίας. Νεα-
νίσκος δὲ, ὁ τοῖς εἶδει τῆς ἀρετῆς πρὸς τὸ τέ-
λειον ἀπρητισμένος· ἦται ὁ ζέων τῷ πνεύματι,
ὡς σφυγῶν πρὸς πᾶν ἔργον τῆς εὐσεβείας. Πρεσ-
βύτερος κατὰ τὴν ψυχὴν, ὁ τέλειος τὴν φρόνη-
νησιν κατὰ Δανιὴλ· καὶ νῦν ἄρα παιδίον νέον
φησὶ, τὸν διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς πάλαι γενεσεῖας
ὡς παιδίον νέον γινόμενον, καὶ εὐθετον εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν 1). τῷ δὲ οὕτως ἀρτιγενεῖ
παιδίω τὸ λογικὸν καὶ ἄθλον τί γάλα ἢ τῶν
παροιμιῶν δίδωσι βίβλος, δι' αὐτῆς γεγυμνασμέ-
νοι, αἰσθησίν τε τῶν παρόντων, καὶ ἐνοιαν
τῶν μελλόντων, ὡς μὴ ἐπιπτεῖσθαι πρὸς ἠδον-
νάς, ἢ τοῦ βίου τὸ μάταιον. Ὡς δὲ τοῦ ἔσω
ἀνθρώπου τυγχάνουσιν ἡλικίαι, οὕτω καὶ αἰ-
σθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ δυνάμεις· ὥστε λέγων,
ἐμοῖς λόγοις παράβαλε σὸν οὖς, τὸ εὐήκοον
ὑπερφαίνει τῆς ψυχῆς· ὅταν λέγει, οἱ ὀφθαλ-
μοί σου βλεπέτωσαν ὄρδα, τὴν ὄρασιν δηλοῖ
τῆς ψυχῆς· καὶ ὅταν παραινῇ λέγων, φάγε μέλι,
υἱέ, ἵνα γλυκανθῇ σου ὁ φάρυγξ, τροπικῶς μέλι,

1) Sic in homiliis patrum latinorum, v. gr. S. Augustini, *infantes* dicuntur etiam iis qui adulta iam aetate baptismum suscipiebant, tamquam vitae spiritualis initium.

Qui reprehendit, sanat: at vero qui dure in-
crepat, non sanat, sed imposita ignominia
exasperat.

Qui vitiosas fovet cogitationes, spirituales
opes pessumdat.

Qui ad nequitiam declinat, verbis non ce-
det, sed punishmentibus ut Pharao.

Qui luxu peccat, et peccati servus est, po-
stea sensum rei capiens, in quantum malorum
devenerit, deplorabit.

Mulier in hac parabola, sapientia est, vel
ecclesia, vel dedita virtuti anima. Fortitudo
autem illa est, quae adversarios superat.

Qui sunt a sapientia constituti magistri, pre-
tiosas mercantur margaritas non ex commu-
nibus solum notionibus, verum etiam ex con-
trariis.

IULIANI DIACONI.

Puero novello, inquit, non exterioris sed
interioris hominis, corporalem dat sensum.
Sunt enim nobis congeniti corporales sensus.
Sed quia duplex est homo, iuxta Paulum, et
est etiam quidam puerilis status animae, nec
non iuvenescens, et denique senilis; ideo Co-
rinthii quasi infantes adhuc lacte egebant ele-
mentaris doctrinae evangelii. Adolelescens au-
tem, qui virtutis formis perfecte instructus
est, sive fervens spiritu, et ad omne pietatis
opus alacer. Senex animo, qui perfectam ha-
bet prudentiam, sicuti Daniel. Et nunc qui-
dem forte dicit recentem puellum, scilicet
per regenerationis lavacrum, factum veluti
puerum, et regno caelorum idoneum. Huius-
modi autem nuper genito infanti rationale
quoddam et absconsum lac suppeditat liber
proverbiorum, (si modo in ipso exerceatur)
sensusque praesentium rerum, et futurarum
intelligentiam, ne voluptatibus vitaeque va-
nitati succumbat. Sicut autem interioris homi-
nis sunt aetates, ita etiam animae sensus ac
vires. Quare cum dicit: sermonibus meis au-
rem tuam praebe, animae attentionem in-
nuit. Cum vero dicit: oculi tui videant ae-
quitatem, animae visum denotat. Postremo
cum hortatur, dicens: comede mel, o fili,
ut dulcorentur fauces tuae, tropice mellis vo-